הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב

קכה:

ה מִימוּנִי שם.
ו בְּרכוֹת (מ"ו) [ט"ו] (ס"ג).

(י) שֶׁאֵינוֹ מִתְאַוֶּה כָּל כָּךְ דְּאִית בֵּיהּ מִשּׁוּם בַּל תַּשְׁקִיעוּ, (יא) * אֲבָל בְּלָאוֹ הָכִי * יוֹתֵר טוֹב לְהַפְסִיק, (תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א (ס"ס) סִימָן קל"א פָּסַק דְּמַתָּר וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן ט"ז פָּסַק דְּאָסוּר, וְצָרִיךְ לְחַלֵּק (ג) כְּנִ"ל). (יב) [א]וְאִם רָצָה לְהַרְחִיק וּלְהָטִיל מַיִם, עוֹשֶׂה: ג [ב]צָּרִיךְ קֹדֶם תְּפִלָּה לְהָסִיר כִּיחוֹ וְנִיעוֹ וְכָל דָּבָר הַטּוֹרְדוֹ: ד * [ג]צָּרִיךְ (יג) לְרַחֵץ יָדָיו (ד) [ד] (יד) בְּמַיִם, אִם יֵשׁ לוֹ. וְאִם אֵין לוֹ, (טו) צָרִיךְ (טז) לַחֲזֹר אַחֲרֵיהֶם עַד (ה) פַּרְסָה. וְהָנֵי מִילֵּי כְּשֶׁהוּא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ד] **בְּמַיִם.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְרַמְבָּ"ם (פ"ד ה"ג) כָּתַב גַּם כֵּן שֶׁיִּרְחַץ רַגְלָיו וְהָרַאֲב"ד הִשִּׂיגוּ, וְעַיֵּן בְּשו"ת וָשָׁב הַכֹּהֵן (סי' א) מַה שֶּׁכָּתַב לְעִנְיָן זֶה:

וּבְצִבּוּר אַף תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן מוֹדֶה דְּשָׁרֵי, דְּגָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְאַף בְּיָחִיד יֵשׁ לִסְמֹךְ אַרַשְׁבָּ"א דְּשָׁרֵי, עַיֵּן שָׁם: ד (ז) **בְּמַיִם.** וְאֵין הַנְּגוּב מְעַכֵּב כְּשֶׁאֵינוֹ בְּנִטְילָה לְאָכֵל. בִּרְכַּת אַבְרָהָם (ס"ח): (ה) **פַּרְסָה.** אם לא יִצְטָרֵךְ לַיְלָה יְחִידִי. לְחֶם חֲמוּדוֹת (פרק ב אות לט). וְשִׁעוּר פַּרְסָה הוּא שָׁעָה וְחֹמֶשׁ. עֶטֶרֶת זְקֵנִים (ס"א). וְכָתַב בַּ"ח (ס"ג) כֵּיוָן דְּאֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר אַחַר מַיִם לִקְרִיאַת שְׁמַע לְכַלִּי עַלְמָא, הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּצָרִיךְ לְהַסְמִיךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אֵין לַחֲזֹר אַחַר מַיִם גַּם לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָכִי נָקְטִינַן דְּלֹא כְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"י) חוֹלֵק עָלָיו, וְכָתַב דְּהָא אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן ס"ו (ס"ט) עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הַיטֵב

בְּיָכוֹל לַעֲמֹד עַד פַּרְסָה. בֵּ"ח (ס"ב) עַיֵּן שָׁם. וּמְגַן אַבְרָהָם (סק"א) מַקֵּל בְּיָכוֹל לַעֲמֹד עַד פַּרְסָה אִם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) כָּתַב בְּשֵׁם הַפ"ח לְהַקֵּף עַיִן שָׁם, וְלֹא דָק: ב (ג) **בְּאֵר אַבְרָהָם** (סק"ב) כָּתַב וְנִרְאֶה לִי דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָרַשְׁבָּ"א, שָׁם, וְלֹא דָק: ד (ז) **בְּמַיִם.** וְאֵין הַנְּגוּב מְעַכֵּב כְּמוֹ שֶׁמְּעַכֵּב בִּנְטִילָה לְאָכֵל. בִּרְכַּת אַבְרָהָם (ס"ח): (ה) **פַּרְסָה.** אם לא יִצְטָרֵךְ לַיְלָה יְחִידִי. לְחֶם חֲמוּדוֹת (פרק ב אות לט). וְשִׁעוּר פַּרְסָה הוּא שָׁעָה וְחֹמֶשׁ. עֶטֶרֶת זְקֵנִים (ס"א). וְכָתַב בַּ"ח (ס"ג) כֵּיוָן דְּאֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר אַחַר מַיִם לִקְרִיאַת שְׁמַע לְכַלִּי עַלְמָא, הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּצָרִיךְ לְהַסְמִיךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אֵין לַחֲזֹר אַחַר מַיִם גַּם לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָכִי נָקְטִינַן דְּלֹא כְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"י) חוֹלֵק עָלָיו, וְכָתַב דְּהָא אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן ס"ו (ס"ט) עַיֵּן שָׁם:

בְּאוּר הֲלָכָה

לִשְׁמֹעַ כָּל קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְלַעֲנוֹת בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד, עַד מַפְטִיר שֶׁנִּקְרָא עִנְיָן אַחַר וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נ"ה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו) כֵּיוָן שֶׁהַתְחִיל בְּהֶהָר. **וְכֵן הוּא הַדִּין בְּאֶמְצַע הַלֵּל וּמְגִלָּה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְכָל כִּי הַאי גַּוְנָא, מַתִּי לוֹ לִגְמֹר אֶת הָעִנְיָן כְּדִבְרֵיהֶם כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְאַוֶּה כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְא בּוֹ מִשּׁוּם 'כָּל תַּשְׁקִיעוּ'. וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין בְּדִבְרֵי תוֹרָה אִם הוּא לוֹמֵד לְעַצְמוֹ וְקֹדֶם הַלִּמּוּד לֹא הָיָה צָרִיךְ לִנְקֹבִי וּבְאֶמְצַע עִנְיָנָא נִתְעוֹרֵר לוֹ תַּאֲוָה קְצָת, אַף שֶׁהוּא מִשֶּׁעַר בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵין יָכוֹל לַעֲצֹר אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁעוֹד פַּרְסָה, אֲפִלּוּ הָכִי מַתִּי לוֹ לִגְמֹר אֶת הָעִנְיָן,** וְאֵין לְדַחוֹת דְּשֶׁם בְּקְרִיאַת שְׁמַע עִם בִּרְכוֹתֶיהָ הוּא הַכֹּל עִנְיָן אֶחָד וְשֶׁיָּךְ לוֹמַר לִגְמַר הָעִנְיָן כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִילוֹ וְכֵן בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וּבְכָל הַנַּ"ל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּלְמּוּד הַתּוֹרָה מַה שֶּׁיָּךְ בָּזֶה גְּמָר, וְאֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּיִהְיֶה בָּזֶה עִדָּרִיךְ מַחֲמַת הַתְחָלָה, דָּזֶה אֵינוֹ דָּגֵם בְּדִבְרֵי תוֹרָה מֵצִינוּ שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן מַחֲמַת שֶׁהִתְחִיל כְּבָר עַיֵּן שַׁבָּת י"א עַמּוּד א' בְּגְּמָרָא וּבְמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן ק"ו סָעִיף קָטָן ו'. **וְעַל כָּל פָּנִים נִרְאֶה לִי דְּאִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּפְסִיק עַתָּה יִגְרֹם לוֹ אַחַר כָּךְ בְּטוּל תּוֹרָה, בְּוַדַּאי יִגְמֹר אֶת הָעִנְיָן, וּבִקְרֹב אִם הוּא רַק הִתְעוֹרְרוּת בְּעַלְמָא וְיָכוֹל לַעֲצֹר עַצְמוֹ עַד פַּרְסָה דְּאֵין לוֹ לְהַחְמִיר בָּזֶה:**

* **אֲבָל בְּלָאוֹ הָכִי.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יא) **בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְעִנְיַן תְּפִלָּה. וּלְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע גַּם הַמָּגֵן אַבְרָהָם מוֹדֶה דְּאִם מִתְאַוֶּה כָּל כָּךְ דְּאִית בֵּיהּ מִשּׁוּם 'כָּל תַּשְׁקִיעוּ' מֵחֵיכָף לְהַפְסִיק וְלִבְדֹּק אֶת עַצְמוֹ** כֵּיוָן דְּיָכוֹל לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע [פְּרִי מְגַדִּים (משב"ז ריש הסימן)], **וְכֵן לְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַנַּ"ל:**

* **יוֹתֵר טוֹב לְהַפְסִיק.** וְאִם הַפְסִיק וְעָשָׂה צְרָכָיו וְשָׁהָה עַל יְדֵי זֶה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּה, **בִּתְפִלָּה לְכוֹלֵי עָלְמָא חוֹזֵר לְרֹאשׁ,** וְכֵן בְּקְרִיאַת שְׁמַע לְפִי מַה דְּפָסַק הָרַמ"א **לְעֵיל בְּסִימָן ס"ה** (ס"א). **אַף בִּדְלֹא שָׁהָה** אֵינוֹ מְבֹרָר אֲצָלִי הַיטֵב, דְּלִכְאוֹרָה הָיָה לוֹ אַחַר כָּךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ דְּאַף מַאן דְּסָבִירָא לֵיהּ [בְּרָכוֹת (כ"ג) כ"ב] בְּמִים שׁוֹתְתִין עַל בְּרָכָיו דְּחוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק, הַשְׁתָּא מִשּׁוּם דְּגָבְרָא חֲזֵיָא, וּפֵרֵשׁ שָׁם הָרא"ש (פ"ג סי' כג) וְהָרַשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּבָה (ח"א סי' קלא) דְּאַף בְּצַעַת הַשְׁתִּיתָה הוּא רְאוּי מִן הַתּוֹרָה, מִשְׁמַע הָא לָאו הָכִי כֵּיוָן שֶׁנִּזְדַּחֵק שָׁעָה אַחַת שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִרְאֶה, וְאִם כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ לְעִנְיַן עֲשִׂיַּת צְרָכָיו דְּאָסוּר אֲז מִן הַתּוֹרָה, מְמֵילָא לְכוֹלֵי עָלְמָא דְּחוּי. וְלִא דְּמֵי לְמַהֲלַךְ בְּמְבוֹאוֹת הַמְּסֻגָּפוֹת דְּצָרִיךְ שֶׁהִיא לִגְמֹר כֻּלָּהּ וְכִדְאִיתָא בְּסִימָן פ"ה (ס"א), שְׁאנִי הָתָם דְּהָאִישׁ רָאוּי רַק הַמָּקוֹם אֵינוֹ רָאוּי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרא"ש שָׁם. אוּלָם בְּאֶמֶת יֵשׁ לְדַחוֹת דְּסִבְרָת גְּבִרָא דְּחוּי לֹא מְהַנֵּי רַק בְּצִרּוּף שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַעֲמֹד מִתְּחִלָּה לְהִתְפַּלֵּל כֵּיוָן שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִנְקֹבִי וְכֵן מוּכָח שָׁם בְּהָרא"ש, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דְּאֵירֵי דְּבָדֵק עַצְמוֹ מִתְּחִלָּה, [אַף כָּל זֶה יֵשׁ לְדַחוֹת לְהָרא"ש, אֲבָל לֹא לְהָרַשְׁבָּ"א דַּהֲלֹא לְדִידֵיהּ אֵירֵי הָהִיא בְּרֵירָתָא דְּמַיִם שׁוֹתְתִין גַּם כֵּן בְּלֹא הָיָה צָרִיךְ מִתְּחִלָּה לִנְקֹבִי רַק בְּאֶמְצַע נִתְעוֹרֵר לוֹ דָּבָר זֶה, וַאֲפִלּוּ הָכִי קָאָמַר הַגְּמָרָא רַק מִשּׁוּם דְּגָבְרָא חֲזֵי מִדְּאוֹרַיְתָא]. וְיֵשׁ לוֹמַר עוֹד לְפִי מַה דְּמַשְׁמַע שָׁם מִדְּבָרֵי הָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה (יד. ד"ה וכתב רבינו הא') דְּאִם נִסְבַּר שֶׁהָא כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ אֵינוֹ חוֹזֵר לְרֹאשׁ, לְיָקָא שׁוּם אָמוֹרָא דְּיִסְבַּר בְּדִלֹּא שֶׁהָא לִגְמֹר כֻּלָּהּ חוֹזֵר לְרֹאשׁ מַחֲמַת אָנֹס וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם מִדְּבָרֵי הָרא"ש, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ לְפִי מַה דְּאָנוּ קַיְמָא לָן לַהֲלָכָה. גַּם יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל זֶה אָנוּ צְרִיכִין לִדְחוֹק עַצְמָנוּ לְפִי פְּרוּשָׁם, אוּלָם לְפִי פֵּרוּשׁ רַשְׁ"י (כג. ד"ה ומר סבר) דְּפָרַשׁ מַר סָבַר גְּבִרָא חֲזֵיָא הֵיינוּ מִתְּחִלָּה בְּצַעַת שֶׁעָמַד לְהִתְפַּלֵּל, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה אֶפְשָׁר דְּסִבְרִיהּ לֵיהּ לְרַשְׁ"י דַּאֲפִלּוּ אִם בְּאֶמְצַע הַפְסִיק בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁמְּקַדּוּשָׁה אֲפִלּוּ הָכִי מִיקְרֵי גְּבִרָא חֲזֵיָא. וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כה ס"ב) דְּכָתַב שֶׁלֹּא יַפְסִיק בְּדִבּוּר בְּעוֹשֶׂה צְרָכָיו בְּאֶמְצַע, מִשְׁמַע דְּסִבְרִיהּ לֵיהּ דְּאֵינוֹ חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְנִרְאֶה דְּנָקֵל לֵיהּ זֶה מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים דְּכָתְבוּ בְּכָל מָקוֹם שְׁתֶּמָא שֶׁהָא לִגְמֹר כֻּלָּהּ, מַחֲמַת אָנֹס שֶׁהָיָה הָאִישׁ אֵינוֹ רָאוּי אוֹ הַמָּקוֹם אֵינוֹ רָאוּי חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְלֹא כָּתְבוּ דְּזֹקָא אִם הָאִישׁ אֵינוֹ רָאוּי בְּמִלְּתָא דְּרַבָּנָן כְּגוֹן הַהִיא דְּמַיִם שׁוֹתְתִין עַל בִּרְכָּיו, מִשְׁמַע דְּסִבְרִיהּ לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ בְּמִלְּתָא דְּאוֹרַיְתָא **אֵין חוֹזֵר לְרֹאשׁ:**

ד * **צָרִיךְ לְרַחֵץ יָדָיו.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יג) **בְּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַמְבָּ"ם לְעִנְיַן דִּיעֲבַד.** וְהִנֵּה בְּסִימָן יָדַיִם פְּשִׁיטָא דְּאֵין לַחֲזֹר הַתְּפִלָּה מְשׁוּם זֶה. וְהִנֵּה אַף דְּדַעַת הָרַמְבָּ"ם מִשְׁמַע דְּהָבְסוּב הוּא אֲפִלּוּ בְּסִימָן יָדַיִם וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים, מִכָּל מָקוֹם אֵין נָקֵל מִינָּהּ לָן בָּזֶה, דְּכִבְרֵי כָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ר"א אדרבה) דְּלִכְלָךְ אֵין אָנוּ מְבָרְכִין בְּסִימָן יָדַיִם מְשׁוּם דַּעַת הָרַ"ן (פסחים כה. ד"ה דלמא) וְהַיְינוּ אוֹמְרִים שֶׁהוּבְּא בְּשׁוּר דְּסִבְרִיהּ לְהוּ דְּסִימָן יָדַיִם כְּשֵׁרִים לְתְפִלָּה וּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל, אִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן לְעִנְיַן לַחֲזֹר הַתְּפִלָּה. וּמִלְּבַד כָּל זֶה קָשֶׁה לְיַרֵד הַיטֵב לְסוֹף דַּעַת הָרַמְבָּ"ם בָּזֶה דְּבִכְלָל הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁבַּדִּיעֲבַד חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וּכָזֶה לֹא בָּאַר כְּלוּם, שֶׁמָּא מִינָּהּ דְּהֵיכָא דְּתִפְלָתוֹ לֹא הָיְתָה כְּהָגֵן שֶׁהָיְתָה בְּיָדָיו מְזֹהָמוֹת, אֲבָל לֹא יַחֲזֹר מְשׁוּם זֶה שֶׁיַּחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל. עַל כֵּן **נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת הָרַמְבָּ"ם אִם הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת מִלְּמוּלֵי זֵעָה עַל יְדֵי שֶׁחִפֵּךְ רֹאשׁוֹ אוֹ גְּבִיעָה בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹשֵׂף, אַף שֶׁלְּכְתְּחִלָּה וְאַף לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לִקְרוֹת וּלְהִתְפַּלֵּל** וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד', **מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אֵין חוֹזֵר.** וּמְצָאתִי קְצָת רְאָיָה לִדְבָרֵינוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבָּ"ם פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהָלְכָה י"א הָיְתָה נִטְשׁוּת וְכוּ' אוֹ יָדָיו מְטֻנָּפוֹת מִבֵּית הַכִּסֵּא וְכוּ', עַיֵּן שָׁם, וְהוּבְּא דְּבָר זֶה לְעֵיל בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן ע"ו סָעִיף קָטָן ג', וְהִנֵּה קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה דִּין אֶחָד לָהֶם דְּאִסּוּר בִּיָּדַיִם מְזֹהָמוֹת כְּדִמְשְׁמַע בְּרַמְבָּ"ם פֶּרֶק ו' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת הֲלָכָה ב', וּבְפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה"י) בְּוַדַּאי אֵירֵי בְּלֹא נְטִילָה וַאֲפִלּוּ הָכִי הָקְרִיאַת שְׁמַע אֵינָהּ נִבְטֶלֶת מְשׁוּם זֶה, וְאַף דִּלְכְתְּחִלָּה בְּוַדַּאי אָסוּר לִקְרוֹת מְשׁוּם חִסָּרוֹן נְטִילַת יָדַיִם, הָרַמְבָּ"ם לֹא נָחִית לָהּ לְכָאן מְשׁוּם דְּאֵירֵי כְּאן רַק בְּדִין קְרִיאַת שְׁמַע וְנָקֵל מִינָּהּ לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם נִימָא דַּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד מִצֵּפָּה לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, לֹא הַאי דִּינָא כְּלָל, וְאַף שֶׁפְּסָקִים שָׁם הָרַמְבָּ"ם וְכַפָּה גְּאוֹנִים הוֹרוּ שֶׁאָסוּר וְכוּ' וְכֵן רְאוּי לַעֲשׂוֹת, הֵיינוּ גַּם כֵּן רַק לְכַתְּחִלָּה וְכִדְמוּכָח מִכָּאן שָׁם דְּבּוּר הַמַּתְחִיל וְכַפָּה גְּאוֹנִים וְכוּ', וְרָאִיתִי בִּכְתָבֵי מְגַדִּים

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכתב בשו"ע הרב (ס"ב) שזה מיירי בקטנים, אבל לגדולים צריך להעמיד עצמו אם יכול, ולא יפסיק אפילו בקריאת שמע וברכותיה (או אפילו בפסוקי דזמרה מברוך שאמר ואילך). **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ב) פסק שבתפילה לא יפסיק אפילו אם הוא בענין שיש בו משום בל תשקצו, שלא התירו להפסיק באמצע תפלת י"ח אלא משום חשש סכנות נפשות בלבד. ובאמצע קריאת שמע וברכותיה אם הוא בענין שיש בו משום בל תשקצו מפסיק בין לקטנים בין לגדולים. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב, שאם אינו יכול להעמיד עצמו אפילו עד שיסיים תפילתו, יפסיק לגדולים, אבל לקטנים לא יפסיק, ואפילו מים שותתין על ברכיו ממתין עד שיכלו המים וחוזר לתפילתו, ואין צריך להרחיק.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב

קכו. בְּאֹר הַגּוֹלָה

(יז) הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְהַמַּיִם נִמְצָאִים לְפָנָיו, * אֲבָל [ז]אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר (יח) לַאֲחוֹרָיו לִמְקוֹם מַיִם, (יט) עַד (ו) מִיל חוֹזֵר, יוֹתֵר מִמִּיל אֵינוֹ חוֹזֵר. [ח]וְאִם מִתְיָרֵא שֶׁיַּעֲבֹר (כ) זְמַן (ו) הַתְּפִלָּה, (כא) יִנָּקֶה יָדָיו (ס) בְּצְרוֹר אוֹ בָּעָפָר אוֹ בְּכָל מִידִי דְּמִנַּקֵּי (וְעַיֵּן לְקַמָּן (כב) סִימָן רל״ג (ס״ק)): [ט]ה רָחַץ יָדָיו שַׁחֲרִית (כג) * וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, (כד) צְרִיכִים נְטִילָה (כה) לְתְפִלָּה אִם יֵשׁ לוֹ מַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם לְכְלוּךְ, וְלֹא יְבָרֵךְ. * וְאִם אֵין לוֹ מַיִם מְזֻמָּנִים, (כו) אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלִטֹּל. הגה: וַאֲפִלּוּ הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת וְנוֹטְלָן לִתְפִלָּה אֵינוֹ מְבָרֵךְ וּכְדִלְעֵיל סִימָן ז׳ (ס״ק): [י]ו (כז) [יא]הָעוֹמֵד בִּתְפִלָּה (כח) וְנִזְכַּר שֶׁנָּגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, דֵּי בְּנִקָּיוֹן עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת אוֹ מְחַכֵּךְ יָדָיו בַּכֹּתֶל: [יב]ז [יג]מָקוֹם מְטֻנָּף הֵינוּ מְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּין בָּאָדָם לִפְעָמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִלְמוּלֵי זֵעָה, וְכֵן אִם חִפֵּךְ רֹאשׁוֹ. הגה: * וְלָכֵן אָסוּר לִגַּע בִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמְדִים בִּתְפִלָּה (כט) אוֹ עוֹסֵק (ט) בַּתּוֹרָה (כל בו (פ״ י)), וְכֵן בְּצוֹאַת (ל) הָאָזֶן וְהָאַף, כִּי אִם עַל יְדֵי (י) [יא]בָּגֶד (מהרי״ל (מנהגים)): [יד]ח [טז]לְהַמְשִׁתִּין, לֹא יִתְפַּלֵּל עַד (לב) שֶׁיִּשְׁהֶא

ז שָׁם בְּמַתְנָא לְגַרְסַת הָרַמְבַּ״ם (שם ה״ג). ח שם. ט מִמַּשְׁמָעוּת הַמְּיַמְּנֵי פֶּרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (הל׳ א״ג) וְטוּר וְאַכְ״מ (סי׳ נא). י תְּשׁוּבוֹת הָרַמְבַּ״ן (המיוחסות) קצ״ה. כ שם. ל מִגְּלָה (כ״ו) (כ״ז) (ע״ב).

בְּאֹר הֵיטֵב

(ו) מִיל. וּמִיל בִּכְלָל. עוֹלָת תָּמִיד (סק״ו). וּפְרִי חָדָשׁ כָּתַב דְּוַקָּא פָּחוֹת מִמִּיל חוֹזֵר אֲבָל מִיל אֵינוֹ חוֹזֵר, עַיֵּן שָׁם: (ז) הַתְּפִלָּה. ט״ז (סק״א) הִקְשָׁה עָלָיו דִּלְרַצַת הָרִי״ף (ח׳:) צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַל הַמַּיִם אֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וְהַיַּד אַהֲרֹן (הגב״י) מֵישְׁבוּ עַיֵּן שָׁם: (ח) בְּצְרוֹר. לֹא שָׁנָא אִם הֵם מִלְכְלוּכוֹת לֹא שָׁנָא שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ. טוּר. וְעַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ח): ז [ט] בָּגֶד. עַיֵּן בְּאֹר הֵיטֵב. וּכְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ד) כָּתַב שֶׁכַּמּוֹר וּקְצִיעָה מַקֵּל בָּזֶה בִּנְגִיעַת צוֹאַת הָאָף כִּי רְמֵי לֵיהּ בְּיָדָיו, וְלֹא נְהִירָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יז) יִצְטָרֵךְ עַל יָדֵי זֶה לֵילֵךְ אַחַר כָּךְ יְחִידִי אוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל עַל יָדֵי זֶה לְהַגִּיעַ לְמָחוֹז חָפְצוֹ בְּעוֹד יוֹם, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר כְּלָל: (יז) הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ. וְרוֹכֵב (יט) דַּיְנוּ בְּכָל זֶה כְּמְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו. גַּם אֵין חִלּוּק בֵּין דֶּרֶךְ רַע לְטוֹב. וְכָל זֶה דַּוְקָא (יג) כְּשֶׁיּוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁיִּמְצָא שָׁם מַיִם אֲבָל בְּסָפֵק לֹא: (יח) לַאֲחוֹרָיו. וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב (יט) בְּבֵיתוֹ, דְּבְוַדַּאי חַיָּב לַחֲזֹר לְכָתְחִלָּה אַחַר מַיִם (טו) אִם יוֹדֵעַ שֶׁיָּדָיו מְלֻכְלָכוֹת: (יט) עַד מִיל. [א]וְהָרְבֵּה (טו) פּוֹסְקִים סוֹבְרִין דְּמִיל עַצְמוֹ דֵּינוּ כְּיוֹתֵר מִמִּיל: (כ) זְמַן הַתְּפִלָּה. לְגַמְרֵי. וְאִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְפַּלְּלִים וְאִם יַחֲזֹר אַחַר מַיִם יַעֲבֹר זְמַן תְּפִלַּת הַצִּבּוּר, כָּתַב הַבַּ״ח (ס״ג) דְּאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁהוּת אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּרְאוּיִים לְהַקְפִּיד אִם אֵין לוֹ, אֲבָל לְפִי דַּעַת הָרִי״ף (ח.) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ד מה׳ ת״ל ב״ג) דְּפָסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּוָתֵיהוּ, גַּם בְּבַיִת מְחֻיָּב לַחֲזֹר אַחַר מַיִם וְדֵינוֹ כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו. וְדִבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב בְּאוֹת (ב׳) [א] שֶׁתָּמַהּ בְּאֹפֶן אֶחָד דְּהִסְחַבּר דְּמִיקַל בְּרִל״ג סָעִיף ב׳ הוּא מִשּׁוּם דְּבְיֵתוֹ וּכְהַפְרִישָׁה לֹא נִזְכַּר, דְּאִם כֵּן לָא הָיָה לוֹ לְטָרַחַ לַחֲזֹר לְאַחֲרָיו עַד מִיל בְּהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ דְּהָא בְּהָא תְּלָיָא כַּמְבֹאָר בְּהַפְרִישָׁה. גַּם בְּאוֹת ג׳ בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב מַשְׁמַע שְׁחָזַר מִזֶּה, שֶׁכָּתַב דְּאִם בְּאֶמְצַע קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה נָגַע בִּמְקוֹם מְטֻנָּף צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר לְטֹל יָדָיו וּפְשׁוּט הוּא, מַשְׁמַע מִזֶּה דַּאֲפִלּוּ אִם אֵין מַיִם מְצוּיִים לְפָנָיו כֵּיוָן שֶׁיָּדָיו מְלֻכְלָכוֹת וְיוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מַיִם בָּעִיר צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרֵיהֶן. אַף לְהַקַּף קַשְׁיָא לִי אִם כֵּן יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם עַד מִיל, דְּהַפְרִישָׁה לֹא כָּתַב קוּלָּא שָׁלוּ דִּבְיֵתוֹ רַק לְפִי שִׁשַּׁת הַחוֹסָפוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְחַבֵּר כְּהָרַי״ף וְהָרַמְבַּ״ם, עַד מִיל הָיָה לוֹ לַחֲזֹר, וְאוּלַי דְּהַפְרִי מְגַדִּים עָשָׂה דֶּרֶךְ מְצוּעַ בֵּין אִלּוּ הַדֵּעוֹת וּפָסַק דְּלִאַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר. וְאֵין הָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְהַחְמִיר בָּזֶה כְּהַפְרִי מְגַדִּים, לְהַסְכִּיק בְּאֶמְצַע פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה וְלַחֲזֹר אַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר, דְּעַל פִּי רֹב יִכָּטֵל עַל יְדֵי זֶה מִתְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וּכְבָר הַקַּלּוּ בָּזֶה בְּדִין מְצוּעַ בֵּין אִלּוּ הַדֵּעוֹת וּפָסַק דְּלִאַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵהַחְמִיר בָּזֶה כְּהַפְרִי מְגַדִּים, לְהַסְכִּיק בְּאֶמְצַע פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה וְלַחֲזֹר אַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר, דְּשָׁם הוּא מִתְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וּכְבָר הַקַּלּוּ בָּזֶה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ז [י] בָּגֶד. עַיֵּן בְּאֹר הֵיטֵב. וּכְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ד) כָּתַב שֶׁכַּמּוֹר וּקְצִיעָה מַקֵּל בָּזֶה בִּנְגִיעַת צוֹאַת הָאָף כִּי רְמֵי לֵיהּ בְּיָדָיו, וְלֹא נְהִירָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

בֵּאוּר הַלָּכָה

לְעַיֵּל סִימָן ע״ו (א״א) סָעִיף קָטָן ג׳ שָׁרָצָה לְחַדֵּשׁ דָּבָר, דְּדַוְקָא כְּנִגְדָּהּ מַתָּר לִקְרוֹת וְלֹא הוּא בְּצַעְמוֹ, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה אֶפְשָׁר דְּאַף בְּדִיעֲבַד חוֹזֵר וְקוֹרֵא מִשּׁוּם חָסְרוֹן נְטִילָה. אֲבָל לֹא מְשַׁמַע שָׁם כֵּן בְּרַמְבַּ״ם שֶׁהוּא מִקּוֹר דִּין זֶה. עַיֵּן שָׁם, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:

* **אֲבָל אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר לְאֲחוֹרָיו וְכוּ׳.** וְיוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ פָּשׁוּט דְּדֵינוֹ כְּמוֹ לְעִנְיַן נְטִילַת יָדַיִם דְּפָסַק הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מ סי״א) דְּדֵינוֹ כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו וְדֵי עַד מִיל, עַיֵּן שָׁם, דְּאַף מֵיכָּא דְּבָעֵי לְעִנְיַן זֶה אַתַּרְוַיְהוּ וְכַמָּה דִּינִין יְלָפִינַן לְעִנְיַן זֶה מִנְּטִילַת יָדַיִם לְעִנְיָנֵנוּ, עַיֵּן בִּדְבָרֵי חֲמוּדוֹת בְּפֶרֶק הָיָה קוֹרֵא (אות לח). וְכֵן מוּכָח בַּפְּרִישָׁה (דרישה סק״א) דְּרַק לְפִי דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת (טו. ד״ה אמאן) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם בְּבֵיתוֹ אִם אֵין לוֹ, אֲבָל לְפִי דַּעַת הָרִי״ף (ח.) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ד מה׳ ת״ל ב״ג) דְּפָסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּוָתֵיהוּ, גַּם בְּבַיִת מְחֻיָּב לַחֲזֹר אַחַר מַיִם וְדֵינוֹ כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו. וְדִבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב בְּאוֹת (ב׳) [א] שֶׁתָּמַהּ בְּאֹפֶן אֶחָד דְּהִסְחַבּר דְּמִיקַל בְּרִל״ג סָעִיף ב׳ הוּא מִשּׁוּם דְּבְיֵתוֹ וּכְהַפְרִישָׁה לֹא נִזְכַּר, דְּאִם כֵּן לָא הָיָה לוֹ לְטָרַחַ לַחֲזֹר לְאַחֲרָיו עַד מִיל בְּהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ דְּהָא בְּהָא תְּלָיָא כַּמְבֹאָר בְּהַפְרִישָׁה. גַּם בְּאוֹת ג׳ בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב מַשְׁמַע שְׁחָזַר מִזֶּה, שֶׁכָּתַב דְּאִם בְּאֶמְצַע קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה נָגַע בִּמְקוֹם מְטֻנָּף צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר לְטֹל יָדָיו וּפְשׁוּט הוּא, מַשְׁמַע מִזֶּה דַּאֲפִלּוּ אִם אֵין מַיִם מְצוּיִים לְפָנָיו כֵּיוָן שֶׁיָּדָיו מְלֻכְלָכוֹת וְיוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מַיִם בָּעִיר צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרֵיהֶן. אַף לְהַקַּף קַשְׁיָא לִי אִם כֵּן יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר אַחַר מַיִם עַד מִיל, דְּהַפְרִישָׁה לֹא כָּתַב קוּלָּא שָׁלוּ דִּבְיֵתוֹ רַק לְפִי שִׁשַּׁת הַחוֹסָפוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְחַבֵּר כְּהָרַי״ף וְהָרַמְבַּ״ם, עַד מִיל הָיָה לוֹ לַחֲזֹר, וְאוּלַי דְּהַפְרִי מְגַדִּים עָשָׂה דֶּרֶךְ מְצוּעַ בֵּין אִלּוּ הַדֵּעוֹת וּפָסַק דְּלִאַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר. וְאֵין הָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְהַחְמִיר בָּזֶה כְּהַפְרִי מְגַדִּים, לְהַסְכִּיק בְּאֶמְצַע פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה וְלַחֲזֹר אַחַר מַיִם הַמְזֻמָּנִים בָּעִיר, דְּעַל פִּי רֹב יִכָּטֵל עַל יְדֵי זֶה מִתְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וּכְבָר הַקַּלּוּ בָּזֶה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (יח) דִּבְרֵי חֲמוּדוֹת (פרק ב אות לט): (יט) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה): (כ) מוּכָח מֵהַשּׁוּר (סי׳ רלג): (כא) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ד ה״ב ע״ש): (כב) וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד״ה אבל): (כג) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג): (כד) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו): (כה) מִגֵּן אַבְרָהָם (שם): (כו) אֵלִיָּה רַבָּה (שם): (כז) מִשְׁמַע בְּדִבְרֵי חֲמוּדוֹת (שם): (כח) וְכֵן מִשְׁמַע מֵהַגְּהָ״א בְּסִימָן זֶה וּבְרל״ג (ס״ב): (כט) אֵלִיָּה רַבָּה (שם): (ל) הָאָזֶן וְהָאַף. ג]וְהַגְּהָ״א מַקֵּל בָּזֶה בִּנְגִיעַת צוֹאַת הָאָף כִּי רְמֵי לֵיהּ בְּיָדָיו, וְלֹא נְהִירָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: (לא) הַמַּשְׁתִּין. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (מ) בְּכָלִי, וְנִשְׁפַּךְ הַכְּלִי וְכָל כְּהָאי גַּוְונָא, שָׁאֵין אָסוּר לְהִתְפַּלֵּל מֵחֲמַת הַמַּיִם רַגְלַיִם גּוּפָא: (לב) שֶׁיִּשְׁהֶא כְּדֵי וְכוּ׳. וְאַחַר אַרְבַּע אַמּוֹת (מח) שֶׁעָרוּ חֲכָמִים שֶׁהַנִּיצוֹצוֹת שֶׁבְּאַמָּתוֹ כָּלִים בְּכִסּוּתוֹ:

(מ) פְּרִי מְגַדִּים (שם): (מא) אֵלִיָּה רַבָּה (שם): (מב) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ז): (מג) אֵלִיָּה רַבָּה (שם): (מד) חַיֵּי אָדָם (שם): (מה) וְלֹא כְּדִבְרֵי חֲמוּדוֹת (שם): (מו) וְכֵן מִשְׁמַע מֵהַגְּהָ״א בְּסִימָן זֶה וּבְרל״ג (ס״ב): ו (מז) פְּרִי מְגַדִּים (שם ס״ק ג׳): ז (מח) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג): (מט) פְּרִי מְגַדִּים (שם): ח (נ) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט): (נא) אֵלִיָּה רַבָּה (שם):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: **א]** ובשו״ע הרב (ס״ד) כתב כדעת השו״ע שצריך לחזור עד מיל ויותר ממיל אינו צריך לחזור. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ד) סתם כהשו״ע שאסור ליגע בהן בתפילה כי אם על ידי בגד.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah